

Nr 10.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 februari 1910 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring af eller tillägg till 154 § utsökningslagen.

Uti en inom Andra kammanen väckt, till laguskottet hänvisad motion, nr 87, har herr *Gust. Sandström* anfört följande:

»I 154 § utsökningslagen föreskrifves, att om ej den, som vunnit kvarstad eller skingringsförbud, inom trettio dagar, och den, som utverkat reseförbud, inom fjorton dagar efter det öfverexekutors förordnande därom gafs, hos gäldenären genom lagsökning sin fordran kräft eller sin talan till domstol instämt, kvarstaden eller förbudet skall gå åter.

Detta stadgande hvilar tydligen på den förutsättningen, att hvarje fordran eller annat anspråk, för hvars tryggande man är berättigad att erhålla kvarstad, skingringsförbud eller reseförbud, skall kunna göras gällande antingen genom lagsökning eller genom stämning till domstol. Nu förekomma emellertid ej sällan fall, då dessa former för rättsanspråkets realiserande äro uteslutna. Detta är nämligen förhållandet, så snart genom aftal eller annorledes är bestämdt, att uppkommande tvister icke få dragas inför domstol, utan skola afgöras af skiljemän. I sådant fall kan en borgenär eller sakrättsägare hafva fullt samma behof af någon utaf ifrågavarande handräckningsåtgärder till skyddande af sin hotade rätt, som när skiljeaftal ej föreligger, och något hinder för deras utverkande förefinnes ej heller, så snart de i 145, 146 och 153 §§ utsökningslagen stadgade förutsättningar äro för handen. Men då han icke kan inom den föreskrifna tiden göra sin talan gällande genom lagsökning eller stämning, utan i stället är hänvisad att påkalla

skiljedom, kommer den beviljade skyddsåtgärden att inom trettio resp. fjorton dagar förfalla. Hela förfarandet har då varit ändamålslost och han är därför faktiskt i saknad af det skydd, som lagen afsett att gifva hvarje rättsägare i sådan ställning.

Det område af rättslifvet, där behovet och utverkandet af kvarstad hör så att säga till ordningen för dag, är våra talrika sjörättstvister. Här är förhållandet vanligen det, att fordringsägaren endast har fartyg och frakt att hålla sig till för utfående af sin fordran, och att vid uppkommande tvist kvarstad å fartyget, hvarigenom detta förhindras att afgå till utlandet, är ett oeftergifligt villkor för att fordringsrätten ej skall blifva fullständigt illusorisk, huru väl grundad den än må vara. Under senaste tiden har emellertid i det vanligast begagnade certepartiformuläret för kolfrakter, det s. k. Baltcon-certepartiet, intagits en bestämmelse, enligt hvilken tvister om öfverliggedagsersättning och andra anspråk, grundade på förhållandena vid lastens intagande eller lossning, icke få dragas inför domstol utan skola afgöras af skiljemän i lastnings- eller lossningsorten. Vid alla dessa tvister, som äro synnerligen vanliga, äro alltså aflastaren och lastemottagaren med lagens nuvarande lydelse urständsatta att upprätthålla kvarstadsåtgärden, som dock är oundgängligen nödvändig för skyddande af deras rätt vid uppkommande tvist.

Det synes mig därför vara i hög grad af behovet påkalladt, att genom ett tillägg till 154 § utsökningslagen möjlighet beredes för vederbörande rättsägare att upprätthålla den utverkade skyddsåtgärden äfven genom påkallande i behörig ordning af skiljedom, där sådan är föreskrifven. Möjligen finnas äfven andra fall, då omedelbar lagsökning och stämning äro uteslutna, som i förevarande afseende böra uppmärksammas. Jag tänker härvid närmast på vissa fordringar å bidrag för gäldande af gemensamt haveri. Dessa fastställas icke genom omedelbar rättegång utan genom dispasch, och här kan mången gång föreligga behof af kvarstad på den egendom, som svarar för fordringen.

På grund af det anförda hemställer jag vördsamt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande snarast möjligt af sådant förslag till ändring af eller tillägg till 154 § utsökningslagen, att kvarstad, skingringsförbud eller reseförbud må kunna vidmakthållas äfven genom annan utsökningsåtgärd än lagsökning eller stämning i de fall, då lagsöknings- eller rättegångsförfarande är uteslutet, och särskildt att påkallande i behörig ordning af skiljedom, när sådan är föreskrifven, må vara för ändamålet tillräckligt.»

Utskottets
yttrande.

På sätt motionären erinrat, har den som vunnit kvarstad, skingringsförbud eller reseförbud, som i 154 § utsökningslagen afses, att inom viss tid genom stämning eller lagsökning anhängiggöra sin talan eller, om den redan är anhängig, fullfölja densamma. Den, som genom ingånget skiljeaftal eller eljest är bunden att öfverlämna tvistens afgörande åt skiljemän, är följaktligen, ehuru befogad att under gifna förutsättningar erhålla handräckning af ifrågavarande art, utesluten från möjligheten att genom påkallande af skiljedom vidmakthålla det preliminära skydd, som handräckningsåtgärden afsett att bereda.

Rent principiellt sedt behöfver väl ej detta förhållande betecknas såsom i och för sig oegentligt. Själfva skiljeaftalet, där ett sådant föreligger, är ju en fri viljeakt, därvid parterna få anses hafva med full insikt om dess konsekvenser mot vinsten af högre skattade fördelar underkastat sig en eller annan med förfarandet förknippad olägenhet. Erinras må därjämte, att domaren i utöfningen af sin funktion är strängt bunden af statens lagar, medan skiljemannen i sitt uppdrag har att mera följa sitt eget omdöme om hvad rätt och billighet kräfver, en olikhet mellan dessa båda former för realisation af ett rättsanspråk — hänskjutande af en tvist till domstol eller till skiljemän — som skulle kunna tänkas göra lagstiftaren mindre benägen att låta en provisorisk säkerhetsåtgärd äga fortfarande bestånd i afbidan på skiljedomens meddelande.

De invändningar, som sålunda ur principiell synpunkt möjligen skulle kunna framställas mot motionärens förslag, synas dock vara af underordnad betydelse i jämförelse med frågans stora praktiska räckvidd. På affärslifvets område gör sig i våra dagar i fråga om sättet för lösning af uppkommande tvister gällande en af många omständigheter beroende, allt större tendens att anlita skiljedomsförfarandet i stället för den offentliga rättsskipningen. Såsom motionären antydt, förekommer till och med understundom, att för den, som ingått ett aftal eller inlåtit sig i en affär, skiljemannaförfarandet därmed faktiskt är, i händelse af tvist, obligatoriskt. Härvid blir den af motionären framhållna bristen i det ifrågavarande hänseendet synnerligen framträdande. Så synes i än högre grad vara förhållandet, där redan enligt lagens stadgande skiljemannaförfarande och ej domstol skall anlitas för föregående profning eller slitande af en rättstvist. Detta är händelsen i ett flertal sjörättsfrågor, i vissa fall enligt lagen om nyttjanderätt till fast egendom, enligt kungl. kungörelsen den 20 oktober 1899 om begagnande af kronans jordägareandel i grufva med flera fall.

Huruvida, på sätt motionären förutsatt, äfven annan åtgärd än påkallande af skiljedom bör i det af motionären ifrågasatta hänseendet tillerkännas med stämning eller lagsökning likställd verkan, lärer en blifvande utredning ådagalägga.

På grund af hvad utskottet sålunda anført, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motion, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande af sådant förslag till ändring af eller tillägg till 154 §¹ utsökningslagen, att kvarstad, skingringsförbud eller reseförbud må kunna vidmakthållas äfven genom annan åtgärd än lagsökning eller stämning i de fall, då lagsöknings- eller rättegångsförfarande är uteslutet, och särskildt att påkallande i behörig ordning af skiljedom, när sådan är föreskrifven, må vara för ändamålet tillräckligt.

Stockholm den 24 februari 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Herrar *Ersson* och *Lindhagen* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.